

DOUĂ TEZAURE MONETARE DIN SECOLUL AL XVIII-LEA DESCOPERITE LA ROȘU, JUD. ILFOV ȘI BĂICULEȘTI, JUD. ARGHEȘ

Aurel Vilcu

A. Tezaurul monetar de la Roșu, jud. Ilfov

În anul 1931, la ferma profesorului Giurgea din comuna Roșu, jud. Ilfov, a fost descoperit un tezaur monetar compus din 55 piese de argint, care a fost achiziționat ulterior de Constantin Moisil și dăruit Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei Române¹. Toate monedele au fost emise în Imperiul Otoman, în timpul sultanilor Mahmud I (1730-1754), Abdülhamid I (1774-1789) și Selim al III-lea (1789-1807). Cele mai multe piese provin de la Abdülhamid I (27 ex.), urmat apoi de Selim al III-lea (11 ex.), Mustafa al III-lea (10 ex.) Mahmud I (6 ex.) și un fals după Selim al III-lea. Din totalul monedelor găsite, 29 de piese au fost bătute la Cairo (Misir) și 26 exemplare la Constantinopol. Marea majoritate a monedelor sunt parale (53 ex.), la care se adaugă un yüzlük și un ikilik. Cele mai vechi piese sunt din timpul domniei lui Mahmud I (1730-1754) și cea mai recentă este o para emisă în 1796/1797.

Structura tezaurului descoperit la Roșu, jud. Ilfov:

anii	para	ikilik	yüzlük
1730-1754	6		
1757-1774	4		
15 IX 1757 - 3 IX 1758	2		
13 VIII 1760 - 1 VIII 1761	1		
23 VII 1762 - 11 VII 1763	2		
4 IV 1772 - 24 III 1773	1		
1774-1789	11		
21 I 1774 - 13 III 1774	4		
14 III 1774 - 3 III 1775	4		
4 III 1775 - 20 II 1776	1		
9 II 1777 - 29 I 1778	1		
30 I 1778 - 18 I 1779	2		
19 I 1779 - 7 I 1780	1		
8 I 1780 - 27 XII 1780	1		
26 XI 1783 - 13 XI 1784	1		
13 X 1787 - 1 X 1788		1	
7 IV 1789 - 20 IX 1789	1		
21 IX 1789 - 9 IX 1790	1		1
19 VIII 1792 - 8 VIII 1793	2		
29 VI 1794 - 17 VII 1795	3		
18 VII 1795 - 6 VII 1796	1		
7 VII 1796 - 25 VI 1797	1		
1789 - 1807	1		
fals după Selim al III-lea	1		

Probabil tezaurul a fost ascuns în contextul mișcărilor de trupe otomane ce vizau eliminarea autonomiei instituită de Pasvantoglu în jurul orașului Vidin. Astfel, la începutul

¹ Cele două tezaure prezentate în studiul de față se găsesc la Muzeul Național de Istorie a României prescurtat mai departe MNIR. Mulțumim d-lui Ernest Oberländer-Târnoveanu pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție materialul numismatic otoman conservat la MNIR.

anului 1799, la București sosea amiralul Hussein Kuçuk, cel care încercase zadarnic timp de un an să înfrângă pe rebelul pașă de Vidin. Vizita demnitarului otoman nu era întâmplătoare, domnitorul Țării Românești, Constantin Hangerli, fiind protejatul său. După două săptămâni de petreceri organizate în cinstea sa, și evident după ce s-a sfătuit cu domnitorul referitor la problema spinoasă pe care o reprezenta Pasvantoglu, amiralul otoman a plecat din nou spre Vidin.

Precizăm că în anul 1966 în comuna Roșu, jud. Ilfov a mai fost descoperit un alt tezaur alcătuit din 101 monede emise în secolele XVI- XVIII, a cărui dată de încheiere este 1796². Probabil că, ambele tezaure au fost ascunse în împrejurări similare. Referitor la tezaurul nostru se impun câteva observații: starea de conservare a pieselor este relativ bună, dar multe piese prezintă perforații, ceea ce duce la concluzia că au fost purtate într-o saibă. Din pricina acestor perforații, la unele piese nu s-a putut citi anul de batere, iar la altele starea avansată de uzură a condus la imposibilitatea de datare cu precizie. Cele două cauze menționate mai sus nu sunt singurele care condiționează datarea cu exactitate a momentului când au fost scoase pe piață monedele din tezaurul nostru. Astfel, în cazul pieselor de la numerele 39 și 43 constatăm inexistența anului de domnie care pur și simplu nu a fost imprimat intenționat. Cele două monede sunt în stare bună și nu există nici un dubiu asupra faptului că anul de domnie a fost omis. Concluzia noastră este întărită de următoarele observații: ambele piese provin din monetăria de la Cairo și au greutatea sub standardele impuse de oficialitățile centrale. De aceea, considerăm că paralele de la numerele 39 și 43 fac parte din categoria așa numitelor *falsuri oficiale*, lipsa anului de domnie contribuind la imposibilitatea unui control riguros din partea centrului asupra producției monetare locale. În secolul al XVIII-lea atelierul monetar de la Cairo a încercat în repetate rânduri să se eschiveze de la respectarea standardelor promovate de autorități, lansând pe piață nominaluri ce nu respectau normele aflate în vigoare. Astfel, paraua emisă de atelierul egiptean are un conținut de argint cu până la 20-30% mai puțin decât nominalul similar bătut la Istanbul. Existența unor rate fixe de schimb între monedele de la Istanbul și Cairo preîntâmpina exodul masiv de monede de calitate către Egipt. Această politică a fost încununată de succes până la 1760 când criza economică și fiscală din Egipt a dus la o scădere importantă a conținutului de argint al paralei. Dacă la 1740 conținutul de argint era de 0,34 g, el va fi coborât la 0,18 g în 1760 înregistrându-se astfel o scădere cu 50% a titlului³.

Cele două războaie purtate împotriva Rusiei în 1768-1774 și împotriva Rusiei și Habsburgilor, în 1787-1792, au avut un puternic impact asupra finanțelor imperiului otoman. Devalorizarea monetară nu a mai putut fi evitată, astfel încât conținutul de argint al kuruşului a fost redus cu o treime. Paraua egipteană, relativ stabilă în timpul lui Abdulhamid I va cunoaște o catastrofală scădere a conținutului de argint de la 0,14 g în 1789 la 0,079 g în 1798⁴. La Cairo încă din timpul lui Mustafa al III-lea standardele de batere nu mai sunt respectate cu exactitate. Se înmulțesc cazurile în care parale mai vechi sunt rebătute în numele noului sultan, deși aceste piese au pierdut din greutate în urma circulației. Începând cu domnia lui Abdulhamid I și culminând cu domnia lui Selim al III-lea cazurile de dublă batere se înmulțesc. Ele pot fi întâlnite și în tezaurul nostru: piesele nr. 38, 40, 41, 42, 43, 51, 53, 54. Chiar și rebuturile sunt rebătute și lansate pe piață. Un exemplu în această direcție fiind piesa nr. 43 bătută peste o para de la Abdulhamid I.

² *Creșterea colecțiilor*, 19, 1967, pp. 45-69. Acest tezaur are următoarea compoziție: groși lituanieni emiși la mijlocul secolului al XVI-lea (3 ex.), un polturac bătut în 1624, trei piese de 15 kopeici emise de Ecaterina a II-a, un lot alcătuit din piese de 3, 15 și 20 kreuzeri, emise în Imperiul Romano - German între 1663 - 1796 (23 exemplare), grossetto Ragusa din secolul al XVII-lea (2 exemplare), la care se adaugă un important grup de nominaluri otomane din secolul al XVIII-lea: para (6 ex.), onluk (9 ex.), yirmilik (6 ex.), zolta (9 ex.), kuruş (16 ex.), altmişlik (15 ex.), ikilik (6 ex.), yüzlük (2 ex.) Se poate observa multitudinea de nominaluri și state emitente spre deosebire de tezaurul prezentat de noi, care este alcătuit numai din nominaluri otomane. Este posibil ca tezaurul găsit în 1931 să fi avut un o structură relativ asemănătoare, dar condițiile în care a fost descoperit nu au permis reconstituirea întregului depozit monetar.

³ Ş. Pamuk, *Money in the Ottoman Empire, 1326-1914*, în H. Inalcik, D. Quataert, *An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914*, Cambridge, 1994, p. 958.

⁴ *Ibidem*, p. 958.

Valoarea tezaurului nostru (231 parale), este modestă, în jurul anului 1797 fiind următoarele prețuri⁵:

Unitatea de măsură	Produsul	Anul	Parale
1 oca	Pâine	1797	70
1 exemplar	Bou	1797	1000
1 exemplar	Vacă	1799	440
1 exemplar	Porc	1798	310
1 exemplar	Cal	1796	1600
1 oca	Lână	1800	920
1 vadră	Vin	1798	50
1 oca	Cafea	1796	210
1 oca	Săpun	1796	16
1 oca	Pește	1799	190

O problemă importantă o constituie stabilirea nominalurilor, deoarece pentru piesele bătute în Misir în timpul domniei lui Mustafa al III-lea (1757-1774), delimitarea paralei de aspru se face numai pe baza greutății, nefiind cunoscută nici-o diferență semnificativă care să permită cu claritate separația. Atât din punct de vedere stilistic cât și al diametrului în perioada mai sus amintită cele două nominaluri sunt identice conform catalogului Nuri Pere⁶. Piesa prezentată de Nuri Pere la nr. 644 drept akçe nu poate fi decât o para bătută de atelierul egiptean sub standardele promovate de autoritățile de la Istanbul. În condițiile în care pe piață o para = 3 aspri ar fi trebuit să existe o legătură metrologică între cele două nominaluri, ori un aspru cântărește după Nuri Pere 0,32 g iar o para 0,50g. Conform aceluiași catalog monetăria de la Istanbul a emis în numele lui Mustafa al III-lea aspri cu o greutate de 0,15 g și diametrul 12 mm. în timp ce paraua cântărea 0,45 g și avea un diametru de 15 mm. Comparând datele prezentate mai sus cu tendințele monetăriei egiptene de a emite nominaluri depreciate nu există nici un motiv pentru care atelierul din Cairo ar fi bătut aspri cu o greutate dublă față de acelele de Istanbul. Este posibil ca în timpul lui Mustafa al III-lea monetăria din Misir să nu fi bătut aspri, acest nominal fiind emis în continuare numai la Istanbul⁷. Deocamdată nu avem dovada clară a existenței unor aspri bătuți în atelierul egiptean în timpul domniei lui Mustafa al III-lea.

Cele mai vechi monede din tezaurul de la Roșu sunt șase parale datate după anii de domnie ai lui Mahmud I (1730-1754) deoarece nu au pe revers anul de batere. Acesta este înlocuit de o serie de sigle reprezentate prin diferite semne, litere sau combinații de semne și cifre, ale căror semnificație nu o cunoaștem în stadiul actual al cercetării. Catalogul Jem Sultan semnalează existența a 30 de sigle diferite ce apar pe monedele emise de Mahmud I. Din cele șase parale bătute de Mahmud I, una are pe revers sigla *sad* = 4 în numerotarea făcută în catalog⁸ iar a doua are sigla *fe* = 9. Celelalte patru piese au avut cu siguranță imprimate o siglă, ilizibilă acum datorită stării de conservare. Piesa numărul 10 din tezaur este o para emisă de Mustafa al III-lea (1757-1774), căreia i s-a imprimat pe revers atât anul de batere cât și sigla numărul 1 reprezentată conform catalogului Jem Sultan de litera *sad*. În timpul lui Mustafa al III-lea paralele au pe revers anul care marchează începutul domniei, anul de domnie dar și o serie de sigle⁹. Unele piese conțin toate elementele specificate mai sus, așa cum este în cazul nostru. În timpul urmașului său, Abdülhamid I (1774-1789) locul siglelor este luat de anul de domnie al sultanului, până în prezent fiind cunoscută o singură siglă¹⁰.

⁵ M. N. Popa, *La circulation monétaire et l'évolution des prix en Valachie (1774-1831)*, București, 1978, pp. 220 - 292.

⁶ N. Pere, *Osmanlılarda madeni paralar*, Istanbul, 1968, p. 217, nr. 643 și 644, paraua având 0,50 g iar asprul 0,32g.

⁷ Cf. N. Pere, după Mustafa al III-lea, monetăria de la Misir emite numai parale, în timp ce Istanbulul va bate și aspri și parale după următoarele standarde: Abdülhamid I (para = 0,45 g, 15 mm; akçe = 0,13 g, 12mm) și Selim al III-lea (para 0,30 g, 15mm; akçe = 0,12 g, 12mm).

⁸ Jem Sultan, *Coins of the Ottoman Empire and the Turkish Republic, a Detailed Catalogue of the Jem Sultan Collection*, Thousand Oaks, 1977 p. 227.

⁹ *Ibidem*, p. 253.

¹⁰ *Ibidem*, p. 271.

Catalogul tezaurului de la Roșu, jud. Ilfov¹¹

IMPERIUL OTOMAN

Mahmud I
(1730-1754)

para

1. AR, 0, 36 g → 15,2x15 mm.
Kostantiniye, sigla ilizibilă.
N. Pere, 578, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/13.

2. AR, 0, 36 g ↑ 15,5 mm.
Kostantiniye, sigla ilizibilă
N. Pere, 578, două perforații
MNIR, inv. P.V. 20, 1119/18

3. AR, 0, 34 g ↑ 16 mm.
Kostantiniye, sigla *sad*.
Jem Sultan, p. 227, nr. 4.
N. Pere, 578, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/19.

4. AR, 0, 33 g ↖ 16x15,5 mm.
Kostantiniye, sigla ilizibilă.
N. Pere, 578, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/20.

5. AR, 0, 32 g ↗ 16x15,5 mm.
Kostantiniye, sigla 9.
Jem Sultan, p. 227, nr. 9.
N. Pere, 578, perforată
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/16.

6. AR, 0, 27 g ↙ 15 mm
Misir, sigla ilizibilă.
N. Pere, 580, perforată, ruptă.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/21

Mustafa al III-lea
(1757-1774)

7. AR, 0, 33 g → 14,5 mm.
anul 1 = 15 IX 1757 - 3 IX 1758.
Misir, N. Pere, 643.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/3.

8. AR, 0, 22 g ↑ 14,5x13,5 mm.
anul 1 = 15 IX 1757 - 3 IX 1758.
Misir, N. Pere, 643.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/24.

9. AR, 0,27 g ↗ 15,5x15 mm.
anul 4 = 13 VIII 1760 - 1 VIII 1761.
Islambol, N. Pere, 639.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/22.

10. AR, 0,25 g ↗ 15 mm.
anul 6 = 23 VII 1762 - 11 VII 1763.
sigla *sad* (în stânga anului de domnie)
Jem Sultan, p. 252, nr. 1.
Misir, N. Pere, 643.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/4.

11. AR, 0, 23 g ↗ 15 mm.
anul 6 = 23 VII 1762 - 11 VII 1763.
Islambol, N. Pere, 639, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/23.

12. AR, 0,22 g ↑ 14,5x14 mm.
anul 86 = 4 IV 1772 - 24 III 1773.
Islambol, N. Pere, 639.
MNIR, P. V. 20, 1119/9.

¹¹ Pentru identificarea pieselor au fost folosite următoarele cataloage: N. Pere, *op. cit.*; V. V. Uzdenikov, *Monety Rossii, 1700-1917*, Moscova, 1992; M. Rešetar, *Dubrovačka numizmatika*, Sremski Karlovac, 1924; Jem Sultan, *op. cit.*

13. AR, 0,35 g → 15,8x14,2 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 643.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/15.

14. AR, 0,34 g ↓ 15,3x14,8 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 643, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/25.

15. AR, 0,20 g ↑ 14,5 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 643, perforată, ruptă.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/17.

16. AR, 0,18 g ↗ 14,5 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 643, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/10.

Abdulhamid I (1774-1789)

ikilik

17. AR, 30,47 g ↑ 45 mm.
anul 16 = 13 X 1787 - 1 X 1788.
Kostantiniye, N. Pere, 673.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/1.

18. AR, 0,24g ↘ 15,5 mm.
anul 1 = 21 I 1774 - 13 III 1774.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/35.

19. AR, 0,23 g → 15,5 mm.
anul 1 = 21 I 1774 - 13 III 1774.
bătută peste Mustafa al III-lea anul 86.
Misir, N. Pere, 683, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/47.

20. AR, 0,22 g ↑ 15,5x15 mm.
anul 1 = 21 I 1774 - 13 III 1774.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/39.

21. AR, 0,22 g ↑ 15,5 mm
anul 1 = 21 I 1774 - 13 III 1774.
Misir, N. Pere, 683, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/40.

22. AR, 0,35 g ↑ 15 mm.
anul 2 = 14 III 1774 - 3 III 1775.
Kostantiniye, N. Pere, 681, perforată
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/45.

para

23. AR, 0,28 g → 15 mm.
anul 2 = 14 III 1774 - 3 III 1775.
surfrapată peste o para de la Mustafa al III-lea.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/8.

24. AR, 0,27 g ↑ 15 mm.
anul 2 = 14 III 1774 - 3 III 1775.
Kostantiniye, N. Pere, 681.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/38.

25. AR, 0,27 g ↑ 15,2 mm.
anul 2 = 14 III 1774 - 3 III 1775.
Kostantiniye, N. Pere, 681, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/36.

26. AR, 0,27 g ↑ 15,3 mm.
anul 3 = 4 III 1775 - 20 II 1776.
Kostantiniye, N. Pere, 681, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/26.

27. AR, 0,28 g ↖ 16 mm.
anul 5 = 9 II 1777 - 29 I 1778.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/30.

28. AR, 0, 40 g ↑ 15x15,2 mm.
anul 6 = 30 I 1778 - 18 I 1779.
Kostantiniye, N. Pere, 681, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/44.
29. AR, 0,25 g ↑ 15 mm.
anul 6 = 30 I 1778 - 18 I 1779.
Kostantiniye, N. Pere, 681, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/41
30. AR, 0, 25 g ↑ 15,2 mm.
anul 7 = 19 I 1779 - 7 I 1780.
Misir, N. Pere, 683, dublă perforație.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/46.
31. AR, 0, 29 g ↑ 16,2x15,2 mm.
anul 8 = 8 I 1780 - 27 XII 1780.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/37.
32. AR, 0, 34 g ↑ 15,5x15,2 mm.
anul 12 = 26 XI 1783 - 13 XI 1784.
Kostantiniye, N. Pere, 681, perforată.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/14.
33. AR, 0, 33 g ↑ 15 mm.
anul ilizibil.
Kostantiniye, N. Pere 681, dublă perforație.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/7.
34. AR, 0, 31 g ← 15,5 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/34.
35. AR, 0,29 g ↑ 15,5x15 mm.
anul ilizibil.
Kostantiniye, N. Pere, 681.
MNIR, inv. P. V. 1119/31.
36. AR, 0, 29 g ↗ 14,5x14,2 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 683, ruptă.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/43.
37. AR, 0, 28 g → 15 mm.
anul ilizibil.
Kostantiniye, N. Pere, 681, dublă perforație.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/32.
38. AR, 0, 26 g → 16 mm.
anul ilizibil, dublă batere.
Misir, N. Pere, 683, dublă perforație.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/27.
39. AR, 0,25 g → 16 mm.
anul nu a fost bătut.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/42.
40. AR, 0,25 g ↖ 15,5 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 683, dublă batere.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/33.
41. AR, 0, 25 g ↑ 15,5 mm.
anul ilizibil.
bătută peste Mustafa al III-lea.
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/29.
42. AR, 0, 20 g ↑ 15,5 mm.
anul ilizibil.
Misir, N. Pere, 683, dublă batere.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/ 11.
43. AR, 0, 18 g ↖ 15x14,5 mm.
anul nu a fost imprimat
bătută peste o piesă incusă provenind de la
Abdulhamid I
Misir, N. Pere, 683.
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/ 28.

**Selim al III-lea
(1789-1807)**

yüzlük

44. AR, 31,22 g ↑ 43 mm
anul 2 = 21 IX 1789 - 9 IX 1790
Islambol, N. Pere 705
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/2

para

45. AR, 0, 26 g ↓ 15,2x14,8 mm
anul 1 = 7 IV 1789 – 20 IX 1789
Misir, N. Pere 717
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/50

46. AR, 0, 27 g ↑ 15,5 mm
anul 2 = 21 IX 1789 – 9 IX 1790
Islambol, N. Pere 713
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/51

47. AR, 0,27 g ↑ 15,3x15 mm
anul 5 = 19 VIII 1792 – 8 VIII 1793
Islambol, N. Pere 713
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/48

48. AR, 0, 26 g ↑ 15,5x15 mm
anul 5 = 19 VIII 1792 – 8 VIII 1793
Misir, N. Pere 717
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/5

49. AR, 0, 22 g → 15,5x15 mm
anul 7 = 29 VII 1794 – 17 VII 1795
Misir, N. Pere 717
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/53

50. AR, 0, 32 g ↗ 15,5x15 mm
anul 7 = 29 VII 1794 – 17 VII 1795
Islambol, N. Pere 713
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/54

51. AR, 0, 28 g ↑ 15,3 mm
anul 7 = 29 VII 1794 – 17 VII 1795
Islambol, N. Pere 713, dublă batere
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/55

52. AR, 0, 30 g ↑ 15,2 mm
anul 8 = 18 VII 1795 – 6 VII 1797
Islambol, N. Pere 713
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/49

53. AR, 0, 28 g ↑ 15,5 mm
anul 9 = 7 VII 1796 – 25 VI - 1797
Islambol, N. Pere 713, dublă batere
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/52

54. AR, 0,24 g ↑ 15,6x15,2 mm
anul ilizibil
Misir, N. Pere 717, dublă batere
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/12

Para, fals după Selim al III-lea

55. AR, 0, 14 g 15x13,5 mm
anul ilizibil, execuție grosolană
Misir, N. Pere 717
MNIR, inv. P. V. 20, 1119/6

B. Tezaurul monetar de la Băiculești, jud. Argeș

Descoperit în aprilie 1943, tezaurul de la Băiculești, jud. Argeș¹² este alcătuit din nouă piese mari de argint, cea mai veche fiind un taler ragusan din 1762, iar cea mai recentă un kuruș otoman bătut la Istanbul în 1772/1773. Structura tezaurului nostru se prezintă astfel: ruble - Rusia (2 ex.), taleri - Ragusa (3 ex.), un altmîșlik și trei kuruși emiși de imperiul otoman. Valoarea tezaurului este modestă, 380 parale, raportată la prețurile existente pe piață în jurul anului 1773¹³:

¹² Achiziționat de Constantin Moisil, tezaurul a fost dăruit, ulterior, Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei Române. Actualmente se găsește la Muzeul Național de Istorie a României.

¹³ M. N. Popa, *op. cit.*, pp. 220-292.

Unitatea de măsură	Produsul	Anul	Parale
1 oca	Pâine	1775	73
1 exemplar	Bou	1775	500
1 exemplar	Vacă	1775	520
1 exemplar	Porc	1775	180
1 exemplar	Cal	1775	2000
1 oca	Lână	1759	360
1 vadră	Vin	1777	70
1 oca	Cafea	1775	90
1 oca	Săpun	1775	10
1 oca	Pește	1775	244

Probabil tezaurul nostru a fost ascuns de posesor în timpul războiului din 1768-1774, când teritoriul Țării Românești a fost sub ocupație rusească. Astfel se explică prezența celor două ruble emise de Ecaterina a II-a, în compoziția micului depozit monetar descoperit la Băiculești, jud. Argeș. Această localitate apare în lucrarea *Mémoires historique et géographiques sur la Valachie avec un Prospectus d'un Atlas Geographicus et Militaire de la dernière Guerre entre Russie et la Porte Ottomane*, întocmită de generalul Friedrich Wilhelm von Bauer și tipărită în 1778 la Leipzig. Se pare că autorul a utilizat drept sursă de informații catagrafia birnicilor din Țara Românească alcătuită de autoritățile de ocupație rusești, în 1773. Acest document menționează existența în cadrul județului Argeș a localităților Băiculești și Bărbătești, catalogate drept *două sate mici cu o biserică*¹⁴.

Catalogul tezaurului de la Băiculești, jud. Argeș

RUSIA ECATERINA a II-a (1762-1796)

rublă

1. AR, 29,32 g 37,5x37 mm.
anul 1764.

St. Petersburg, Uzdenikov, 954.
MNIR, inv. P.V. 6200.

2. AR, 24 g 38x37 mm.
anul 1764.

St. Petersburg g, Uzdenikov, 953.
MNIR, inv. P.V. 6201.

RAGUSA taler

3. AR, 27,91 g 41x41 mm.
anul 1766, Reșetar, 2895.
MNIR, inv. P.V. 6203.

4. AR, 27,77 g 43x42 mm.
anul 1762, Reșetar, 2788.

MNIR, inv. P.V. 6202.

5. AR, 27,5 g 41x40 mm.
anul 1767, Reșetar, 2902.
MNIR, inv. P.V. 6204.

¹⁴ Pentru mai multe amănunte vezi D. V. Georgescu și G. Georgescu *Județul Argeș la 1778, după memoriile generalului von Bauer*, în *Argessis. Studii și comunicări*, 7, 1995, pp. 73-79.

IMPERIUL OTOMAN

Mustafa al III-lea

(1757-1774)

altmışlik

6. AR, 27,78 g 42,5 mm.

anul 13 = 7 V 1769 – 26 IV 1770.

Islambol, N. Pere, 632, perforată.

MNIR, inv. P.V. 6205.

kuruş

7. AR, 18,02 g 37,5x37,5 mm.

anul 1 = 30 X 1757 – 3 IX 1758.

Islambol, N. Pere, 635.

MNIR, inv. P.V. 6207.

9. AR, 18,04 g 39,5x39,5 mm.

anul 16 = 4 IV 1772 – 24 III 1773.

Islambol, N. Pere, 635.

MNIR, inv. P.V. 6206.

8. AR, 18,15 g 38,5x38,5 mm.

anul 9 = 20 VI 1765 – 8 VI 1766.

Islambol, N. Pere, 635.

MNIR, inv. P.V. 6208.

Dacă în secolul al XVII-lea, moneda otomană a ocupat un loc periferic în circulația monetară din Țara Românească, la începutul secolului următor asistăm la o revenire în forță. Accentuarea dominației politice otomane și orientarea economică spre sud au contribuit decisiv la pătrunderea masivă a monedei otomane. Un alt factor important îl constituie reforma din 1687-1690, când sistemul monetar este completat cu o serie de piese mari din argint menite să concureze nominalurilor similare emise în Europa Centrală și de Vest¹⁵.

În prima jumătate a secolului al XVIII-lea, piesele otomane domină structura circulației monetare în special în regiunea din stânga Oltului și mai puțin în Oltenia unde în timpul stăpânirii austriece se constată un aflux de monedă mărunță și mijlocie venită din spațiul german controlat de Habsburgi. Circulația monetară la vest de Olt, în prima parte a secolului al XVIII-lea este puternic contaminată de nominalurile austriece care se vor menține până la începutul veacului următor. Astfel, edificator este tezaurul monetar de la Cerneți, jud. Mehedinți, ce are în compoziție un lot de piese de 3, 6, 15, kreuzeri emise în a doua jumătate a secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea. După revenirea Olteniei sub autoritatea domnitorilor de la București, se accentuează pătrunderea monedei otomane și în această regiune. În a doua parte a secolului al XVIII-lea se constată o mai bună difuziune a pieselor otomane în Țara Românească, la care se adaugă răsleț monede emise de Ragusa (vezi tezaurul de la Băiculești, jud. Argeș). Ca o particularitate a circulației monetare la sud de Carpați, se poate observa că în estul Țării Românești nominalurile otomane sunt însoțite de ruble, polturi și piese mărunte rusești (ex. tezaurul de la Mera, jud. Vrancea)¹⁶, iar în Oltenia de monedele austriece (Cerneți, jud. Mehedinți, Ghercești, jud. Dolj¹⁷). Ponderea monedelor otomane la sfârșitul secolului al XVIII-lea este atât de mare încât în mai multe cazuri avem de a face cu tezaure compuse exclusiv sau aproape exclusiv

¹⁵ Ș. Pamuk, *op. cit.*, p. 996 (1 kuruş = 40 parale = 120 aspri).

¹⁶ Tezaurele găsite la Cerneți și la Mera se află în colecția Muzeului Național de Istorie a României. Mulțumim d-lui Ernest Oberländer-Târnoveanu pentru bunăvoința de a ne oferi tezaurele spre studiu.

¹⁷ *Coin Hoards*, VII, Londra, 1985, p. 415.

din piese venite din sudul Dunării: Râmnicu Vâlcea¹⁸, Odobești, jud. Dâmbovița¹⁹, Dobra, jud. Dâmbovița²⁰, Văleni, jud. Vrancea²¹, Câmpulung g. jud. Argeș²², Roșu 1931, jud. Ilfov și Roșu 1966, jud. Ilfov. Dominația monedei otomane pe piața monetară a Țării Românești se va menține și la începutul secolului al XIX-lea, când vor fi teaurizate atât nominaluri cu valoare ridicată cât și piese mărunte (în special parale emise în timpul sultanilor Abdulhamid I și Selim al III-lea).

**Deux trésors monétaires des XVIIIe - XIXe siècles découverts à Roșu, dép. de Ilfov et à Băiculești, dép. d'Argeș
(Résumé)**

L'auteur présente deux trésors monétaires découverts à Roșu dép. de Ilfov et à Băiculești, dép. d'Argeș. Le premier trésor comprends 55 monnaies ottomanes frappées sous les règnes des sultans: Mahmud Ier (1730-1754), Mustafa III (1757-1774), Abdulhamid Ier (1774-1789) et Selim III (1789-1807). Le deuxième trésor contient 4 monnaies ottomanes frappées au temps du sultan Mustafa III, deux monnaies russes et trois monnaies ragusaines.

¹⁸ A. Dumitrașcu, *Un tezaur monetar din sec. XVII-XVIII descoperit la Rm. Vâlcea*, în *Buridava. Studii și Materiale*, 2, pp. 101-106.

¹⁹ V. Drob, *Două tezaure monetare otomane de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, descoperite în județul Dâmbovița*, în *CN*, 7, 1996, p. 209-211.

²⁰ O parte din tezaur a fost publicat mai întâi de Paraschiva Stancu și G. Trohani, *Un tezaur monetar de la sfârșitul secolului al XVIII-lea descoperit în comuna Dobra, județul Dâmbovița*, în *CN*, 3, 1980, pp. 117-120, și apoi de V. Drob, *op. cit.*, în *CN*, 7, 1996, pp. 209-211.

²¹ A. Paragină, *Descoperiri monetare de pe valea Șușitei*, în *Vrancea. Studii și Comunicări*, 5-7, 1981-1984, pp. 51-60.

²² A. Smaranda și Șt. Trâmbaciu, *Un tezaur din secolul al XVIII-lea descoperit la Câmpulung-jud Argeș*, în *BSNR*, 78 - 79, 1983-1985, 131-133, pp. 329-332.